

POLGÁRI JOG

A HAZAI ÉS KÜLFÖLDI MAGÁNJOG ÉS HITELJOG SZEMLÉJE.

Főszerkesztő:

Dr. MESZLÉNY ARTUR

Szerkesztők:

Dr. BECK SALAMON

Dr. VARANNAI ISTVÁN

Vétő fél védelme.

Goethe abban a halhatatlan versében, amelynek első szakaszát oly sűrűn idézik (Wer nie sein Brod mit Tränen ass . . .), a második szakaszban ezt írta: „Ihr lasst den Armen schuldig werden, dann überlässt Ihr ihn der Pein, denn jede Schuld rächt sich auf Erden.“

A vétkes iránti rokonszenv, az esendő emberrel szemben érzett szolidaritás — ami Goethe soraiban felcsendül — a rideg államerkölcs szemüvegén át társadalombomlasztó erő, a jó embernek lényegben társadalomellenes, tehát elfojtandó gyöngesége. Az ó-testamentum szigora, a „szemet szemért“ követelése lakoltatni akarja a bűnöst büneiért. A büntetés glorifikálását jelenti az a tanítás, amely a büntetés elszenvedésében látja a megsértett erkölcsi világrend helyreállítását és szinte erkölcsi kötelességként fogja fel a büntetést, a bűn kötelező megtorlását. Szegedy Tyrocinium Prológusában írja: *Justitia vindicativa inclinat ad puniendum delicta poenam condignam, pro gravitate delicti infligendo, ne scilicet per nimiam remissionem libertas peccandi crescat, vel ab opposito poenarum severitas maesuram culpae excedat.*

És ugyanez a szellem szólal meg már jóval előbb Szent Istvánnak, a törvénytári gyűjteményekbe is bekerült, fiához, Imréhez intézett intelmeiben: „Méréskelt is légy, szerfelett senkit ne büntess vagy kárhoztass.“

A Tyrocinium ezen gondolata él a következő fejtegetésekben. A büntetőjog fejlődése is a büntetések mérséklését tünteti fel.

A magánjog fejlődése is — nagy vonalakban — a jogkövetkezmények megenyhülését jelenti. Lesz módunk más

alkalóinnal a magánjogi fejlődésben a megszigorodás ugyan-csak alapvető irányát is megszólaltatni. Aki jogbölcséleti következtetések alapján akarná tekinteni e sorokat, úgy ezt tisztelettel utaljuk arra, hogy ezek a fejtegetések — a témának csupán falgömbjét világítják meg.

I.

Ulpianus, az öt remekjogász-kollegiumnak egyik híresége, a római jog magas fejlettsége idejében írta: *Licet autem venditori vel effundere vinum, si diem ad metiendum praestituit, vel intra diem ad mensum est: effundere autem non statim poterit, priusquam testando denuntiet emptori, ut aut tollat vinum, aut sciat futurum, ut vinum effunderetur.* (Dig. XVIII. VI. 1.)

Az eladónak eszerint, ha vevőjét a következesekre figyelmeztette, joga volt arra, ha a vevő a bort nem vitte el, hogy a bort kiöntse.

Szentmiklósi írja tankönyvében: „Ha az intencióban több van, mint ami felperest megilleti (pluspetició), a római bíró felperest nemcsak azzal a plusszal utasítja el, hanem egész akciójával, mert a formula csak két alternatívát állít fel: ha az intenció való, alperes elmarasztalandó, ha nem való, felmentendő. Az elutasított felperes újból nem perelhet, mert *bis de eadem re ne sit actio.*“ (A római jog institúciói. 150. l.)

A római jog most említett két példája élénken mutatja az elkövetett hiba mértékentuli megtorlását. Ma már mind a kettő a római jog történeti emlékei közé tartozik, annyira, hogy a bor kiöntéséről Windscheid Pandektái említést sem tesznek. Igaz, hogy Windscheid a „Pandektenrecht“-et ekként definiálja: *Unter Pandektenrecht wird verstanden das gemeine deutsche Privatrecht römischen Ursprungs* (I. k. 1. lap). Ő tehát már a római jogot abban az alakban tárgyalja, amelyet recipiált római jognak ismerünk. Számára, aki élő jogként kezelte és tanította a pandektajogot, Ulpianus tétele még csak említésre sem érdemes antiquitás volt. Mi is annak jellemzésére hoztuk fel, hogy lássuk, honnan indultunk el és hogy a durva példán jobban érzékelhetővé váljék a mi gondolatunknak a multtal szemben való térfoglalása és elfogadhatóvá tegye a gondolat jövőbeli propagatív erejének hirdetését.

II.

A vétő fél védelme távolról sem akarja a vétő fél akárminő pártolását, érdekeinek az ellenfél érdekei rovására menő támogatását. A vétő fél védelme csupán odáig terjedhet, amíg ez a védelem nem csökkenti vagy nem veszélyezteti az ellenfél olyan érdekeit, amelyeknek méltánylását okkal elvárhatja a fél a jog tételei részéről. A vétő fél hibája nem teheti őt jogfosztottá, nem közösinheti őt ki, nem játszotta el hibájával arra való jussát, hogy az ő érdekei számításba vétessenek. A hibás fél teljes jogvesztettsége volt a lényege Lustkandl híres teoriájának a negyvennyolcas szabadságharc utáni időkben. Ennek a teoriának kegyetlen következtetéseit akarta Lustkandl Magyarországgal elszenvetetni és a Magyarország elleni bosszuhadjáratot ezzel a teoriával akarták erkölcsi és tudományos alapokra helyezni. Ez ellen a híres „Verwirkung“-teória ellen vonultatta fel győzelmes ellenvetéseit Deák Ferenc. Közjogi harcainkból ismeretes tehát az az ellenünk szegezett tétel, amelynek magánjogi rudimentumai ellen irányulnak a fejtegetések.

Most pedig az elvek után jöjjenek az eseti kicsinységek.

III.

Kezdjük a jogi egyszeregygyel, az adás-vétellel. Még pedig egy mai kiképzésben sajátképen még nem is idetartozó esettel.

Az eladó nem megfelelő árut ad a vevőnek, amely kisebb értékű, mint kellene. Az eladó így is használhatja, de olcsóbban tudná be szerezni. Milyen egyszerű ma erre a felelet. A vevő az árut megtarthatja, de árleszállítást igényelhet. Actio quanti minoris, mondja velünk római jogi tanultságunk. Ez az akció az aedilisi ediktumokban alakult ki.

A quanti minoris valójában nem a vétő felet védi. Az eladó azon a címen, hogy bár a szállított áru nem szerződészerű, de használható, nem követelheti a vevőtől, hogy az tartsa meg az árut és az ő hibájának csak ez a kisebbik következtetése háruljon reá, hogy az árleszállítást tartozzék túrni. A mai jogok (Ptkj. 1149. §. 1. bek. BGB.) a vevőnek nyújtják vagylagosan a vétel felbontása mellett a vételár leszállítási jogát. Ez a példa egyébként kitűnően mutatja, hogy a szankeiók kiméletesebb megszabása a jogosult érdekeinek is kedvezhet, mert ezáltal lehetővé vált a vevő érdekének jobb

kiszolgálása. A római jog idegenkedik attól a gondolattól, hogy a vevőre reá kényszerítse a nem szerződés szerű árut és őt kényszerűen az árleszállítási jogra utalja. Sőt az egyenlő értékű árut sem tartozik átvenni vevő, ha az a szerződés szerű kellékeknek nem felel meg (Bp. Tábla 1911. G. 613. Térfi XVI. kötet 175. eset). Ennek az álláspontnak meg is vannak a jó okai. Azt a kérdést, hogy használhatja-e vevő a nem szerződés szerű, bár objektíve kisebb értéke dacára is használható árut, mégis csak a vevő egyoldalú mérlegelésére kell hagyni és éppugy nem lehet akarátát kívülről befolyásolni, mint magánál az ügylet megkötésénél nincs oktroj. Az élet azonban mégis tovább fejlesztette a quanti minorist és a vevő jogvédelmi eszközét átalakította az eladó védelme számára is. A tőzsdei forgalomban szokásos az a kikötés, hogy a vevő az árut az értékvesebblet megtérítése ellenében átvenni köteles. (Arról, megengedjük, dogmatikusan lehetne vitatkozni, hogy forog-e fenn ilyenkor nem kellő teljesítés, amikor a szerződés provideál a gyengébb minőségű áru szállításáról és hogy ilyenkor a gyöngébb áru szállítása is „megfelelő teljesítés“ és az alapminőség csupán a kiinduló ár mértéke, amelyhez igazodni fog a] minőség gyöngülése arányában az ár leszállítása. De ez csak dogmatikus ellenvetés. Az értékvesebbletben történt megállapodás nem azonos a telquel kikötés melletti vételügylettel). Jogérzetünk az eladót kisebb hiba esetén az átvétel megtagadásától mentesíteni akarja és a vevőt az értékvesebblettel akarja egyedül kárpótolni. A hiba lényegtelen-sége esetén a vevőnek nincs semmi joga. A német BGB. 459. §-a ezt élesebben domborítja ki,¹ mint a Ptkj. 1146. §-a, amelyből a német törvény második mondata: Eine unerhebliche Minderung des Wertes oder der Tauglichkeit kommt nicht in Betracht. Ebben az esetben azonban az eladó szavatossága elvileg ki van zárva. Közelebb esik a mi gondolatkörünkhöz a Ptkj. 1155. §-a és a BGB. 468. §-a. Ezen szakaszok egyező rendelkezése szerint „az ingatlan eladója, ha az ingatlant bizonyos térfogatban adta el, azért a térfogatért mint kikötött tulajdonságért szavatol, a vétel felbontását vevő térfogatbeli hiány miatt csak abban az esetben követelheti, ha a hiány oly lényeges, hogy a szerződés emiatt reá nézve érdekét veszélyeztette.“ Ez esetre tehát az eladótól csak árleszállítás igényelhető, a törvény a nem kellő teljesítés követke-zéseit lemersékli a nem kellően teljesítő fél javára. Hasonló szellemben rendelkezik a Ptkj. 1336. §-a (BGB. 364. §. 3. bek.). A vállalkozási szerződés körében csekélyebb hiba esetén a megrendelő a szerződés felbontását csak akkor követelheti, ha azt valamely különös érdeke igazolja. Ilyen érdek igazolása híjján csupán árleszállítást kérhet. A vállalkozói szerződésnél a csekélyebb hiba nagyobb is lehet, mint az adás-

vételnél. Ott jelentéktelenebb, az elhanyagolhatóságig csekély eltérésről van szó, amelyért a törvény a felelősségrevonást megtagadja; a vállalkozói szerződésnél a csekélyebb hibának van jogi fontossága, mert az árleszállítás joga mindenesetre fennáll és kivételesen fennállhat a felbontás joga. Ami a vállalkozói szerződésnél csekélyebb hibaként bírálható el, a vételi szerződésnél talán nem volna ilyen gyanánt kezelhető, mert a vételnél ennek a megállapítása minden felelősség alól felold. Ily eltérő jogi helyzet mellett a bíróság csekélyebb hibának minősít majd valamit a vállalkozási szerződésnél, ahol ez még a vállalkozóra bizonyos terhet ró, de ugyanezen hibát nem fogja csekélynek minősíteni a vételnél, mert ott az teljes felelősségmentesítést juttathatna. Ez a mentesítés is mutatja, hogy a vételi rendelkezések körében is helyesebb volna adott esetekre az eladó felelősségét az árleszállításra korlátozni annak a lehetőségnek a fenntartásával, hogy a vevő valamely különös érdek igazolása esetén kérhesse a felbontást. És tényleg ily irányban fejleszti tovább a jogot a svájci köt. törvény 205. §. 2. bekezdése: Auch wenn die Wandelungsklage (előállási kereset) angestellt worden ist, steht es dem Richter frei, bloss Ersatz des Minderwertes zuzusprechen, sofern die Umstände es nicht rechtfertigen, den Kauf rückgängig zu machen.“

Egy részletkérdés tekintetében az eladó bizonyos fokig védelmet kap. A Ptkj. 1153. §-a az eladót feljogosítja, hogy szavatossági hiány állítása esetén határidőt tűzhet a vevőnek a felbontási jog gyakorlására és ezen határidőn túl a felbontás nem kérhető. A jogrend általában sokszor ad ilyen oltalmat a Damokles-kardszerű helyzetekben.

Ugyanezen szellemben alakult ki mai bírósági gyakorlatunk, amely meg akarja gátolni, hogy a jogosult a károsító rovására jogtalanul spekuláljon és általában kimondja, hogy a károsító fél sem hagyható hosszabb ideig tartó bizonytalanságban és hogy a ius variandi nem illeti meg a jogosult felet. Mindezen tételeknek kétségtelen intenciója a vétő fél érdekeinek oltalma.

Ismert területen mozgunk tovább. E keretbe tartoznak azok a rendelkezések, amelyek a nem teljesítő félnek az exculpato lehetőségét akarják biztosítani. A K. T. és a Ptkj., még egyszer megnyitják a teljesítés útját és pedig a teljesítést elmulasztott eladónak (K. T. 354. §.) illetve a nem kellően teljesítő eladónak (Ptkj. 1154. §.) Dogmatikusan a két szakasz között nagy az eltérés; a kereskedelmi törvény póthatáridőt a késedelmes eladónak nyújt, a javaslat a másodszori teljesítésre ad jogot a non rite való teljesítés esetére. A kereskedelmi jogi gyakorlat a minőségi hiány esetére a

K. T. 354. §-ában megadott utólagos teljesítési határidőt nem alkalmazza, nézetünk szerint helytelenül, mert bár a törvény kétségtelenül a késedelmes adószra szól, alig helyeselhető, hogy az a kedvezmény, ami megilleti az egyáltalán nem teljesítő adóst, ne illesse meg azt az adóst, aki, bár kifogásolhatóan, de mégis csak teljesített. Aki a kereskedelmi forgalom különleges érdekeivel akarná magyarázni a mai gyakorlatot, annak figyelmébe ajánljuk, hogy a tőzsdei áruüzleti szokások minőségi kifogás esetére is megadják ezt a jogot. Amit ez irányban a tőzsdei forgalom elbir, azt az egyébkénti kereskedelmi forgalom is elviselheti,

Kitaposott utakon halad a birói gyakorlat a károsító fél érdekében a fedezeti vétel tárgyában kifejeződött tételeivel. A K. T. legközismertebb rendelkezése (354. §.) elvi rendszerré nőtte ki magát. Mielőtt a jogi következtetések levonatnak, közbeiktatott megintés kell a felet a következményekre figyelmeztetni. Még Ulpianus fentebb idézett crudelis álláspontja is csak azzal az enyhítéssel érvényes, hogy a mulasztó felet figyelmeztetni kell — ut sciat futurum. A szankciók időbeli kitolásának három fajtája van. A jogok érvényesítésének előfeltétele a közbeiktatott megintés (lakásrendelet szerint csupán megintés után gyakorolható a felmondás bér nemfizetés, rongálás esetén).

A második eset (gyöngébb védelem), amikor a jogosult a megintés nem kötelező, de a kötelezett kérhet halasztást, (ez a K. T. 354. §-ának álláspontja; a kereskedők gyakorlatában a jogosult önmagától ad halasztást, vagyis az első eset, a közbeiktatott megintés elvei szerint járnak el. A harmadik eset (erősebb védelem) a szankciók visszacsinálása, (az osztrák Versicherungsordnung 28. vagy 29. §-a a biztosított félnek jogot ad arra, hogy az elmulasztott díjfizetés pótlásával három hónapon belül a szerződés visszaállítását igényelje, ha a társaság az elállást még nem közölte). Érdekes eset régi magyar magánjogunkban a közbeiktatott megintésnek, amiről Georel Illés ír. Az elsőkött jobbágyat letartóztató új gazdát „törvényes intéssel“ kellett felhívni a jobbágy visszabocsátására. „Ezen törvényes intés oly okvetetlenül szükséges eféle ügyekben, hogy ámbár az Atya megintetett volna már, de ha időközben megholt volna: annak fiát ismét meg kell törvényesen inteni, mert különben ez a büntetéstől és a költségtől feloldoztatik.“ (Honnyi törvény I. k. 230. l.). Ugyancsak idői rendszabással nyújt a jog védelmet, amikor a jogosított kötelezi bizonyos függő — a jogosított választásával megoldódó — helyzetek gyors liquidálására, a választási jog mielőbbi gyakorlására. A Damokles-kard lebegő bizonytalanságát a jog még a vétkes fél feje felől is eltávolítani igyek-

szik. Igazságtalan és méltánytalan dolog volna, ha bizonyos gyors lebonyolítást igénylő ügyek függőben maradnának és a másik fél biztonságérzetét aláásnák. A Damokles-kardszerű helyzetek gyors liquidálása erős jogérzeti követelmény, amely már régi időkben is felütötte fejét. Nagy Lajos az aranybullát megerősítő 1351. évi törvényben (18. cikk) kimondja, hogy a költözni kívánó jobbágyok „a korábbi tettökért nem gátolhatók, sem vagyonukban, sem személyükben nem foglalhatók.“ Legtisztább ez a rendelkezés a Ptkj. 1153. §-ában, amely szerint a nem kellően teljesítő eladó felhívhatja vevőjét, hogy záros határidőn belül nyilatkozzék, kívánja-e az elállást gyakorolni azzal a hatállyal, hogy a határidő letelte után az elállási jog már nem illeti meg a vevőt.

A vételi kártérítési jog köréből két idevágó esetet emelünk ki.

A birói gyakorlatban igen sűrűn találkozunk döntésekkel, amelyek általános jogi elvek (senki se nézheti tétlenül saját károsodását — quod quis ex sua culpa damnum sentit, non intelligitur damnum sentire — mindenki köteles a kár elhárításában közreműködni) alapulvételeivel lényegben a károsító (vétő) fél érdekében állítanak fel szabályokat. A bíróság gyakorlatában a kárelhárítási elv az utolsó másfél évtizedben domborodott ki erőteljesebben. A felfogások változásának jellemzésére ideikéltatjuk Szentmihályi Márton könyvének egy tételét, amely a használt kifejezések élességével is hű tükörképét adja a benne vallott felfogások mély begyökerezettségének. „Az élet martyrium volna, ha mindenkitől megkívánók azt, hogy ténykedéseivel a mások érdekeit előmozdítsa, vagy tetteivel mások érdekét ne sértse. S végre is, amit az nyerne a réven, azt elvesztené a vámon, mert neki is gondoskodnia kellene másokról.“ (A római jog institúciói 251. l.) Amit Szentmihályi martyriumnak tartott, az ime rövid fejlődési idő alatt a jog széles területén nehézség nélkül elviselhető jogszabály, jogi kötelezettség lett, amely nemcsak a büntetlen, de a vétő javára is megszólal.

A nem végrehajtási árverések során is sokáig kísértett a Verwirkung szelleme. Emlékezünk még a birói ítéleteknek szinte terminus technikussá vált körülírására, hogy az árverés — valamelyes hibássága okából — „nem tekinthető az ellenfél rovására történtnek.“ Ezt a kifejezést használja a Kuria 588/1905. V. sz. elvi jelentőségűnek nyilvánított határozata is (Polgári jogi határozatok tára II. k. 348. szám), amely a szabad kézből történt eladást oly árunál, amelynek sem piaci, sem tőzsdei ára nincs, az áruval való szabad rendelkezésnek és az ügylettől való elállásnak tekintett, amely a kártérítési igényt elvileg kizárja. Az idevágó gyakorlat fej-

lődését szemléltetően tünteti fel dr. Löw Tibor a Jogtudományi Közlöny (1925. évfolyamának okt.—nov. számaiban 129—139. l.) most közzétett kitünő cikkében. A teljes jogvesztés tulajdonképen ultra büntetés, a helyes elrendezés az, hogy a kártérítés összege ne a kifogásolható értékesítés végleges eredménye szerint szabassék meg, hanem azon várható, a viszonyoknak megfelelő eredmény szerint, mely a szabályszerű értékesítés esetén bekövetkezett volna. A jogrend a kötelezett ebbeli érdekét kívánja védeni, hogy ezt az indokolt kárösszeget viselje, és ennek elérésére állítja fel garanciális szabályul az értékesítési szabályokat, tullövések a célon, ha teljes mentesítést adnók meg a garanciális szabályok megsértése esetére. A jogi oltalom ebben az esetben, mint egyebütt is sokszor (amiről más alkalommal fogunk szólni) hozzá arányozódik a védendő érdekhez. Ez az „érdekarányos jogvédelem“ nemcsak a vétő fél védelme terén aktuális, azért kívánkozik ez a téma önálló megbeszélésre.

A mai felfogás jellemzésére hivatkozunk a Kuria határozott szövegezésű kijelentésére, amely a fenti érdekarányosság értelmében oldja meg a kérdést: „Az a körülmény, hogy a hitelező az eladást szabályellenes uton és módon eszközli, a megtörtént eladás joghatályosságát nem érinti, hanem csak azzal a következménnyel jár, hogy a hitelező felelős az adósnak azért a kárért, amely az adóst a szabályellenes eladásból érte. (P. IV. 3610/1918.).

Vegyes állásponton van a szabályszerűtlen árverés jogi hatályát illetően a Ptk. a zálogtárgy elárverezésénél. A Bsz. 618. §-a értelmében a zálogtárgy eladása egyes hibák esetén nem jogszerű, más hibák esetén jogszerű ugyan, de a záloghitelező vétkesség esetén, a kárt köteles megtéríteni. Ezek a rendelkezések inkább a vevő tulajdonszerzése szempontjából szabályozzák a kérdést, ebben a részben azonban, amikor az eladás jogszerűségének kimondása mellett a záloghitelező kártérítési felelősségét mondják ki, már a mi témánkat érinti.

A gondolat, amelyet a fentiekben illusztrálni kívántunk, rendszeri elismertetésig nem jutott, csupán érvényesüléseért ma küzdő elv és nem kiképezett jogi tétel. Ennek az összevisszaságnak, az érvényesülésnek és a mellőzésnek aláfestésére néhány esetet sorolunk fel még a fentiek kiegészítésére.

A K. T. 470. §-a a rosszhiszemű tulbiztosítás esetére minden jogot elvon a biztosítottól, akiknek a díj visszafizetésére sincs igénye. Ez a rendelkezés nyilván formális elvek maradványa. A biztosítási ügylet érvénytelensége az in integrum restitució keretében a díj visszaadását vonná maga után. Ellenérték nélkül megy veszendőbe a díj a biztosítottra

és ellenérték nyújtása nélkül jut a díjhoz a biztosító. A rendelkezésben tehát még a sújtó jog szelleme él. E vonatkozásban is helye volna — mint erre már ismételten utaltunk — a köz javára történő magánjogi elkobzás meghonosításának.

Az érdekvédelemtől való megfosztás mereven él birói gyakorlatunk azon tételében, hogy közös deliktum esetén a tetteseknek egymással szemben visszkereseti joguk nincs. Maleficii societatis nondatur, ezzel a tág fogalmazással képvisződött ki a visszkereset megtagadásának tétele. A deliktumot elkövető fél saját tettestársával szemben is megfosztatik a kereseti jogtól. Kodifikációnk ezt az álláspontot feladja.

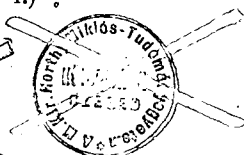
A vétő fél védelme szólal meg a jogvesztés kikötés kodifikatórius szabályozásánál is. A Bs. 836. §. (= BGB. 360. §.) a jogvesztés kikötés hatályát arra mérsékli, hogy a másik félnek elállási jogot ad és ahhoz, hogy a szerződéstől elálló fél ne legyen köteles a kapott szolgáltatást visszaadni, a 837. §. szerint okirati kikötés szükséges.

Régebbi jogszabályaink köréből ugyanaz a tendencia világlik ki a kötbérmérséklés jogtételéből. A vétő fél védelmének intenciójára és méreteire — last not least — a szerződéshez hű fél szembenálló érdekeihez való viszonyára igen jellemző. amit Staudinger kommentárja fűz a szakaszhoz: „Das BGB. hat... ein besonderes Ermässigungsrecht des Richters eingeführt, allerdings in der Erwartung, dass der deutsche Richter von demselben einen nicht zu weitgehenden Gebrauch stellen werde, so dass man nicht etwa einer Beförderung der Vertragsuntreue von der Vorschrift zu befürchten brauche“ (II. 1. kötett 325. oldal).

A gondolat távolabbi kihatásai közül megemlékezünk dr. Malonyai Bélának egy javaslatáról.

A magyar házassági jog vétkességi rendszere sokszor juthat kifogásolható eredményekre. A hűtlen elhagyás gyakorlata körében állandósult már az a tétel, hogy az elhagyó félnek is joga a H. T. 77. §-a alapján az eljárást megindítani, ha előzőleg az életközösség visszaállítását kérte. Ez az álláspont már szakít a merev vétkességi kategóriával. Még messzebbmenő Malonyai indítványa, (Jogállam 1919. május—októberi száma), hogy a vétkes félnek is joga legyen, háromévi különválás után bontást kérni, ha a házasság együttélése nem remélhető és a bontás a vétlen félre jelentékeny érdeksérelemmel nem jár.

A birói gyakorlatból kiemelendőnek tartjuk még azt a döntést, amely kimondotta, hogy a megrendelt munka jogosulatlan lerendelése után a munka nem folytatható a vétkes fél terhére. (Döntvénytár XXII. k. 63. 1.)

A fentiekben nem volt célunk egy új jogtétel abstrahálása, csupán egy élő, de sokszor elhalványuló tendenciára kívántunk reáutalni nagyjában azzal a törekvéssel, hogy az eseteknek — szerénytelen kifejezést használva — rendszeres felvonultatása a szemléletmódunkat tudatosítsa.

Dr. Beck Salamon.

A nyugdíjvalorizáció kérdése az átértékelési javaslatban.

Az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló Törvényjavaslat, hosszú vajadás után megszületett. Előttünk fekszik és törekednünk kell, főleg nekünk *gyakorlati jogászoknak*, hogy rámutassunk a javaslatnak azokra a hézagaira, melyek különös mértékben kirivók akkor, ha a javaslat egyes intézkedéseit applikálni törekszünk, a majdan előforduló gyakorlati jogesetekre.

A javaslat kritikai méltatásánál nem szabad szem elől tévesztenünk, azon felette nagy nehézségeket, melyekkel a javaslatnak meg kell küzdenie.

Tekintetbe kell venni, hogy a javaslatnál, a szigorú értelemben vett *jogi problémán* kívül, számolni kellett és kell, a *szociális, pénzügyi- és nemzetgazdasági problémákkal* is, melyek e kérdés egész komplexumával szerves összefüggésben állanak.

A legnagyobb összecsapások a javaslat 18—26. §-ai körül vannak, melyek a *magánalkalmazottak nyugdíjáról és özvegyeik, árváik ellátásáról intézkednek*. Ez természetes is, mert ezidőszerint nyugdíjas magánalkalmazottak nyugdíjainak mikénti fel —, vagy mondjuk átértékelésének problémája áll leginkább homloktérben, úgy az adós, mint a hitelező szempontjából.

A bírói tevékenység irányelvei szempontjából idéznem kell, *Dr. Staud Lajos ny. kuriai tanácselnök* örökbecsű kijelentését (Magyar Jogi Szemle 1923. IV. évfolyam 2. szám), *„mely szerint az értelemnek és értelemnek együtt és kölcsönhatásban kell lenniök mindig és mindenütt, tehát az élet legfelelősebb nyilvánulásában: az ítélkezésben is.”*

Ezen elveknek érvényesülni kell azonban nemcsak akkor, ha a bíró a gyakorlatban érvényesített jogelvek kidomborításával jogszabályokat alkot, hanem az esetben is, ha a törvényhozó alkotja meg joghatályos törvényekben, azokat a szabványokat, melyek a konkrét esetek elbírálásánál irányadók kell hogy legyenek.